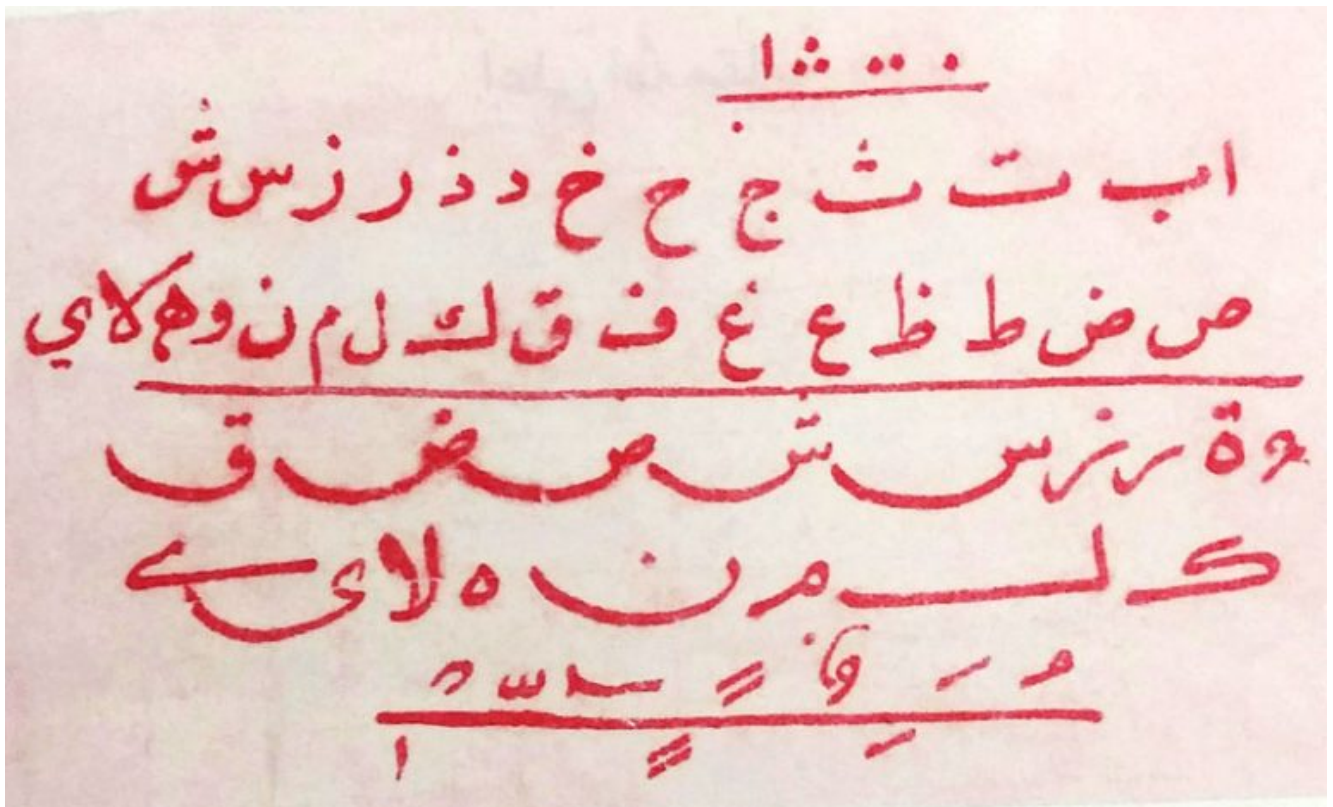

کتابت بر طبق حکمت

کتابت یا نوشتن، علم و هنری است که از قدیم الایام مورد توجه بوده و همیشه عده ای به عنوان خطاط شناخته شده بودند. اما در این میان مرحوم محمد کریم خان کرمانی اع مانند سایر علوم با دید دیگری آن را نگاه کرده و بجای توجه به زیبایی ظاهری، آن را به دید حکمت مینگرند.

چنانکه میفرمایند:

مغرور مشو به اینکه این طور خوش تر به نظر می آید و باصطلاح خوشگل تر میشود چرا که خوش آن است که موافق حکمت باشد و هر خلاف حکمتی که بنظر خوشگل می آید از عیب نظر است که از فطرت الهی برگشته.

به این منظور رساله ای تحت عنوان تعلیم الکتاب (یا تنبیه الادباء) نوشته اند که در آن به ذکر قوانین و کلیاتی از نوشتن میپردازند تا کتابت، مطابق حکمت صورت بگیرد.

این رساله در نوع خود اولین بوده و قبل از ایشان کسی به این موضوع اشاره ای نداشته است. چنانکه خود ایشان نیز در اول رساله میفرمایند:

و چون در این علم سابقا کتابی بنظر نرسیده که اقلا بعضی مسائل در آنجا ضبط شده باشد و بعضی را حقیر زیاده کنم، شاید بسیاری از مسائل از حقیر فوت شود و بعد از این اگر کسی بنویسد، آنچه

حقیر نوشته ام ضبط کند و قدری خود او علاوه کند و باین واسطه علمی مبسوط و مضبوط گردد و هر علمی که مبسوط شده بتدریج زمان و توارد افکار بوده

در این پست و فعلا در این وبسایت مجالی برای کار کردن در این رساله نیست و غرض معرفی آن بود، لذا تیمناً به قسمتی از رساله که به ذکر دو اصل در نوشتن از روی حکمت میفرمایند بسنده میکنیم.

میفرمایند:

پس اصل دیگر در خط این است که هیچ حرف مکتوب تو حرف دیگر خوانده نشود و هیچ کلمه مکتوب تو ابدا کلمه دیگر خوانده نشود و اگر مشتبه شد از نقص حکمت تو و خط تو است و خطی که حروف و کلماتش مشتبه است مثل زبانی است گنگ که لام را راء میگوید یا کاف را قاف میگوید و هکذا و خط گنگ اقبیح است از زبان گنگ چرا که زبان گنگ عیبی است طبیعی و بعقل معالجه نمیشود و اما خط گنگ به عقل و حکمت معالجه میشود و میتوان آن را اصلاح کرد، پس ترک اصلاح آن از ضعف است، و این دو اصل محکم، مضبوط است که باید خلاف این دو اصل نکنی مگر در مواضعی که من بعد از این خواهم نوشت. پس اصل اول مطابقه مکتوب است با منطوق و اصل دوم عدم مشتبه شدن حروف و کلمات.

نمونه ای از خط مرحوم محمد کریم خان کرمانی اع از کتاب طریق النجات

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الرحمن الذي علم القرآن خلق الانسان علمه البيان واصلوة
على محمد سيد الانس والجان الذي براهديننا الى الايمان ووفقنا
للاذعان وعلى آل الذين بنورهم عمر الله عرصة الامكان وحبنا
من اهل الايقان ورهطه الذين بهم انا راس البرهان واقام
الحج ونصب السلطان ولغنه الله على اهل الطغيان وصحاب
العدوان وخرب الشيطان **وبعد** يقول العبد المذنب
والفاني الرقيم كريم بن ابراهيم ان هذه تذكرة للمؤمنين وعبرة
للمعتبرين ومنار للمهتدين ودليل للالكين وسبيل
للسائرين وهداية للمتقدمين وعون للمستعنين وعون
للمستغنين وارسلنا للضالين وتبصير للغافلين وتأييد

للمذكرين

تصویر اول مطلب نیز خط خود مرحوم محمد کریم خان کرمانی اع می باشد که جهت آموزش در رساله
الفا املا فرموده اند.